

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1936

Ε.Υ.Δ. Π.Ε. Κ.Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

στην εφημερίδα «Temps», Παρασκευή 12 'Ιουνίου) καταγοήτευσε όλους εκείνους που άρέσκονται στα ψυχολογικά πορτραίτα. Όχι λιγότερο θελκτική ύπηρεσε ή άπάντηση του Gouau, που με άρκετή φινέτσα μίλησε για τόν «πρόιστορικό» Gillet κι' ανέλυσε με πολλή παρατηρητικότητα τό έργο του νέου ακαδημαίεου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΑΜΕΡΙΚΗ

Ό ταξιδιώτης, διασχίζοντας μιάν όρεινή χώρα, φθάνει στην όνομαστή Ισπανική Γκρανάδα. Κι' έχει θά επισκεφθή την όνομαστότερη άκόμη 'Αλάμπρα και τά μουσειά της, και θά πη βαρυσά κρασιά στά κρηφενεία, στό Σακρομόντα, όπου τσιγγανοπούδες με φρονταχτερά ρούχα χορεύουν στους γρήγορους ρυθμούς του φανταγωγούίλλας. Θά περιπλανηθή στό άνθρωποπλημμυρισμένο πασό, πέρα άκόμη από τά μεσάνυχτα, και θά πεισθή ότι έδω ή θερμή λατινική ιδιοσυγκρασία ξεσπά άσυγκράτητη σέ χίλιες ζωηρές έκδηλώσεις. Υπάρχει όμως και μιá άλλη Γκρανάδα, που δέν τή βλέπει : ή παλιά φεουδαλική Γκρανάδα, που άργοπεθαίνει κάτω από σκοτεινές έπαρχιακές παραδόσεις, μιá Γκρανάδα, όπου ή άστυρή οργάνωση τών τάξεων κλονίζει την κοινωνική άλληλεγγύη κι' ένας άράνταστος πουριτανισμός μαρμαζώνει τίς κατάκλιετες στά σπίτια γυναίκες. Η άληθινή Γκρανάδα «είναι μιá πόλη ψιθύρων, φημών, άτέλειωτης κακογλωσσιás, που διατηρεί την παλιά της νοστοροπία και την παλιά της τακτική μ' ένα σύστημα κατασκαπείας που αρχίζει από τίς άνώτερες οικογένειες και φθάνει στις κατώτερες». Αύτή την Γκρανάδα έχει πάρει ως πεδίο γιά την άνάπτυξη του θέματος της στο βιβλίο «ή Ταβέρνα» ή Μαργαρίτα Steen, μιá από τίς νεώτερες άλλά και τίς πιο αξιοπρόσεχτες 'Αμερικανίδες. Η συγγραφεύς μäs λέει την ιστορία δύο οικογενειών που βρίσκονταν ή καθεμιá στην άλλη άκρη της κοινωνικής ιεραρχίας, και μäs πείθει από την αρχή ότι οι ύποθέσεις του ντόν Φλόριο Κοντέ και της γυναίκας του, που διατηρούν κατηλιό εκεί κοντά, και οι ύποθέσεις της άριστοκρατικής οικογένειας τών Φεντριάνις, δέν μπορούν να χωρισθούν. Και άκόμη μäs άφήνει από την πρώτη στιγμή να ιδούμε ότι τίποτα δέ γινόταν στους Φεντριάνις που να μη γινόταν, ίδιο και χειρότερο, στο σπίτι τών Κοντέ, και πώς καμμιá ιδιοτροπία της τύχης δέν έκδηλωνόταν που ό Κοντέ νό μη τή φόρτινε στους Φεντριάνις.

Η συγγραφεύς, με άληθινή μαεστρία, περιγράφει τά τραγικά γεγονότα που συγκλόνισαν τίς δυό οικογένειες και που δέν ήταν τίποτ' άλλο παρά κληρονομία του φεουδαλικού παρελθόντος, που σαν πυκνό σύννεφο βαραίνει πάνω στη σημερινή Γκρανάδα.

Η όμορφιά της Μαρία Τερέζα ήταν ή εύνοούμενη ύπηρετρια της μαρκησίας. Άράντα πριν παντρευτή τόν μορφωμένο άλλά φτωχό ντόν Φλόριο Κοντέ. Με τή βοήθεια όμως της μαρ-

κησίας, άγόρασαν μιá ταβέρνα, και οι δυό άντίθετοι χαρακτήρες τους συνετέλεσαν στην πρόοδο της δουλειás τους. Η διαχυτικότητα και ή καλοσύνη του Φλόριο συγκέντρωσαν πολλή πελατεία και ή ψυχρή ύπολογιστικότητα της Μαρίας Τερέζας έκανε ώστε ν' αποκομίζουν σημαντικά κέρδη. Όλα πήγαιναν καλά ως την ήμέρα που ό Φλόριο ύποσχέθηκε στη Μαρία Φεντριάνις να τή βοηθήσει να ξεφύγη από τόν τυραννικό ζυγό της οικογένειας. Όλα τά κακά ξεσπούν πάνω τους, και τότε αρχίζει να κοινολογείται ή διάσταση που πρόβαλε μεταξύ του Φλόριο και της Μαρίας Τερέζας την ίδια μέρα που πρωτοφιλήθηκαν. Το έπεισόδιο του Κονσουέλο, ενός χαριτωμένου παιδιού που ό άδελφός του σκοτώθηκε σέ μιá ταυρομαχία, σημειώνει την τελειωτική φάση μεταξύ του Φλόριο και της γυναίκας του. Η σκληρή πάλη γιά την άκόσπαση της άπης του παιδιού τελειώνει εις βάρος του Φλόριο. Καταντá αλήτης και γελοίος. Και μόνο την ώρα που πρόκειται να πεθάνη, ανακαλύπτουν αυτός και ή γυναίκα του ότι άγαπήθηκαν κάποτε, πριν από είκοσι χρόνια.

Η άμερικανική κριτική χαιρέτησε μ' ένθουσιασμό τό βιβλίο της Μαργαρίτας Steen. Και όχι άδικα. Έχει χρώμα, ζωηρή περιγραφή, πλοκή φυσική και βαθύτατη ψυχολογία.

ΧΡ. ΕΜ. ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ed. Spranger : «*Η κοσμοθεωρία του Γκαίτε*», (μετάφρ. Ν. Λούβαρι).

Ό κ. Λούβαρις, ό καθηγητής του Πανεπιστημίου, ό ύπουργός της Παιδείας σήμερα, είναι από τους άνθρώπους που σχεδόν σέ ξαφνιάζουν με την πολλαπλή τους δραστηριότητα, με τίς άλλεπάλληλες, άνεξάντλητες έκδηλώσεις του πολυεδρικού πνεύματός των. Ηάνε πολλά χρόνια από τότε που έπεσε στα χέρια μου ένα σύντομο φυλλαδάκι του : «Θρησκευολογία και Καινή Διαθήκη»,—μιá συνοπτική, μά και τόσο μεστή μελέτη επάνω σέ θέμα από τά περισσότερο ενδιαφέροντα και από τά περισσότερο άποκαλυπτικά. Το φυλλαδάκι αυτό μου κέντρισε την επιθυμία να γνωρίσω εύρύτερα και βαθύτερα τόν άνθρωπο και τό έργο του ή, γιά να μεταχειρισθώ μιάν άκριβέστερη διατύπωση, τόν άνθρωπο διά μέσου του έργου του. Μά τό έργο του κ. Ν. Λούβαρι σκεπάζει μιάν όλόκληρη είκοσιπενταετία με χιλιάδες σελίδες, με στοίβες τυπογραφικών φύλλων, που άγγίζουν, που άνιχνεύουν, που μελετούν διεξοδικά, που φανερώνουν από νέες πλευρές τά ζητήματα και τά πρόβλημα, τά προβλήματα και τά κείμενα, την ιστορία και την παράδοση, τόν έσωτερικό άνθρωπο με όλη τή δίψα του της άλήθειας και με όλη του την άκαταμάχητη άνάγκη της άπολυτρώσεως. Ό κ. Ν. Λούβαρις δέν είναι από τους άνθρώπους, που περιορίζονται σέ καλούπια και δέν υπάρχει καμμιá άνάγκη να έχη μελετήσει κανείς όλο τό έργο του,

ἀρχοῦν πολλές φορές μερικές σελίδες, γιὰ νὰ ἐγγυησῆι πὼς ἔχει νὰ κάμει μὲ μιὰ ζωντανή καὶ πάντα ἀγρυπνῆ ἐσωτερικὴ ἀνθήση, πρὸς κατέχει τὸ πολύτιμο χάρισμα νὰ παθαίνεται, νὰ ἐνθουσιάζεται, ν' ἀφήνεται ἐπὶ διάθεση τοῦ γόνιμου λυρικοῦ οἴστρου καὶ πάλι νὰ συμμαζεῦται ἐπὶ τὴ γωνιά τῆς γεμάτης ἐπαύουνης περισυλλογῆς. Δὲν ἔχει παρὰ νὰ περᾶσει κανεὶς τοὺς δύο τόμους τοῦ τῆς «Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας», γιὰ νὰ αἰσθανθεῖ εἰς μεγάλο ἀγαθὸ εἶναι ἡ ζωντανή, «βεβιωμένη» γνώσις, πὼς ἡ ἐναγώνια ἀντιμετώπιση τῶν φιλοσοφικῶν προβλημάτων γεμίζει ἀπὸ ἀνθρωπιά καὶ πόσο καὶ τὰ στεγνότερα καὶ τὰ σκυθρωπάτερα φιλοσοφικὰ συστήματα παύουν νὰ εἶναι ἀπλὰ ἀγωνίσματα διαλεκτικῆς ἢ διανοητικῆς ἀκροβασίας, ἅμα τὰ φωτίζει μὲ τὸ λαμπρότατο φῶς τῆς καὶ τὰ θερμαίνει μὲ τὴ φλόγα τῆς μιᾶς θερμῆς καὶ γυμνασμένης ψυχῆ. Ἡ ἀντιληψὴ μου εἶναι, πὼς ὀλόκληρη ἡ ἡμερὰ σήμερον γινώσκω ἐργασία τοῦ κ. Λούβαρι παρουσιάζει αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα: τὴ βαθύτητα καὶ στέρεη γνώσις, τὴν εὐρύτητα τῶν ἀπόψεων, τὴ θετικότητα καὶ τὴν ἀφομοιωτικὴ ἰκανότητα, τὴν πρωτοτυπία τῶν στοχασμῶν καὶ τὸ πῶς ἀκριβὸς καὶ τὸ πῶς δυσκολοεύρετο ἀπ' ὅλα, τὸν ἐσωτερικὸν κραδασμὸν, τὴ ζέση καὶ τὴ φλόγα τῆς ψυχῆς, πού αἰσθάνεται τὰ παρασπασμένα σὰ μιὰ πάντοτε ζωντανὴ καὶ πάντοτε παρούσα πραγματικότητα καὶ δὲ λησμονεῖ ποτὲ πὼς μονάχα ὁ,τι ζωντανὸν σὲ ζωντανούς ἀνθρώπους ἀπευθύνεται δὲν εἶναι καθαρὴ ματαιοπονία. Μελέτες καθὼς «Ἡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας ἐν τῷ παρόντι», «Ἡ θρησκεία τοῦ Βάγνερ», «Νίτσε, ὁ προφήτης μιᾶς νέας θρησκείας», «Ὁ Γκαίτε ὡς θρησκευτικὴ προσωπικότης», ἢ τὰ πολύτιμα ἀρθρα τῆς Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδείας, ὀδοιπορικὰ καθὼς τὸ «Ἀπὸ τὴν χώραν τῶν χιλιῶν λιμνῶν» καὶ «Στὴ χώρα τοῦ Πέερ Γκόντ», μεταφράσεις καθὼς «Ἡ ψυχολογία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας» τοῦ Ed. Spranger ἢ ἡ πρόσφατα τυπωμένη «Εἰσαγωγή εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς θρησκείας» τοῦ P. Kalweit, ἐπικυρόνουν μὲ τὸν παραστατικώτερον τρόπο τὴν τεράστια γιὰ τὸν τόπον μας σημασία αὐτῆς τῆς θαυμαστῆς πολυμέρειας, αὐτῆς τῆς καταπληκτικῆς «ἐρηγόρευσης», πού δημιουργεῖ ἀπὸ ἕνα καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου, τυλιγμένον ἐν τῷ παλιῷ του κίτρινῳ, μιᾶ ζωντανῆ προσωπικότητα. Κ' εἶναι τὸ λιγώτερον παράδοξον, μέσα σὲ τέτοιες συνθήκας, ἢ σχεδὸν σχολαστικὴ προσκόλλησις τοῦ κ. Ν. Λούβαρι ἐπὶ τὴν καθαρεύουσα, καὶ μιᾶ καθαρεύουσα μάλιστα παρασπασμένη ἀπὸ τὴν βαθύτην τὴν γερμανομάθειον, ἐδῶ δυσκαμπτη, ἐκεῖ μακροπερίοδη, σὲ πολλά μέρη βλασηστικῆ. Μὰ ὑπάρχουν καὶ κάποια ἀντισταθμίματα: ὁ κ. Λούβαρις ἔχει «ἄφρον» καί, πάρα πέρα, δὲν εἶναι λίγες οἱ στιγμῆς πού ἡ ζέση τῆς λυρικῆς του διαθέσεως δημιουργεῖ καὶ μαγίσματα καὶ σπασίματα ἐπὶ τὴν γλῶσσαν του, καὶ ἀπὸ τὰ ραγίσματα τούτα καὶ τὰ σπασίματα, σὰ μὲς ἀπὸ τὰ στέρνα σκληροῦ καὶ φαλακροῦ βράχου, φυτρώνει πρῶσινη χλόη καὶ ἀνθίζουσι λουλούδια γαλανά. Τότε ὁ τόνος γίνεται μαλακώτερος, πῶς

ἀνθρώπινος, πῶς δικός μας. Κι' ὁ τελευταῖος μεσότοιχος πού χωρίζει τὸ συγγραφέα ἀπὸ τὴν ζωντανὴν τοῦ ἔθνους ψυχὴν, πέφτει χωρὶς πάταγο, σὰ νὰ τὸν ἀνασηκῶναι ἀόρατο χέρι.

«Ἡ κοσμοθεωρία τοῦ Γκαίτε» εἶναι πρόσφατο ἔργον τοῦ φημισμένου Γερμανοῦ ψυχολόγου καὶ φιλοσόφου Ἐδουάρδου Σπράγκερ, τὸ τρίτον ἔργον τοῦ πού μεταφράζει ἐπὶ τὴν γλῶσσαν μας ὁ κ. Λούβαρις. Τρεῖς σύντομες μελέτες ἀποτελοῦν ὀλόκληρον τὸ βιβλίον: «Ὁ Γκαίτε καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῶν καιρῶν», «Ἡ κοσμοθεωρία τοῦ Γκαίτε», «Ὁ Γκαίτε ὡς γέρων». Στὴν πρώτην, ὁ Σπράγκερ προσπαθεῖ ν' ἀποδείξει πὼς ὁ Γκαίτε δὲν ἀνήκει ἐπὶ παρελθόν, μὰ πὼς εἶναι πάντα νέος καὶ ζωντανός, ἀρκεῖ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ γινώμασθε κάθε στιγμὴ ἰκανώτεροι νὰ αἰσθανθοῦμε τὸ μεγαλεῖον του. Στὴ δευτέρῃ, ἐρμηνεύει μὲ τὸν ἐπιστημονικώτερον καὶ παραστατικώτερον τρόπο τὴν κοσμοθεωρίαν τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ. Στὴν τρίτην μᾶς προσφέρει μιᾶ συγκινητικὴ εἰκόνα τοῦ Γκαίτε ἐν τῇ τελευταίᾳ του χρονίᾳ, ὅταν τὸ πλησιασμα τῆς αἰωνιότητος, πού ἀνοίγεται πρὸς ἀπὸ τὸν τάφο, ἔδινε μιᾶ τελετουργικὴ σχεδὸν ἱερὸτητα ἐπὶ τὴν κάθε του κίνησιν καὶ ἐπὶ τὴν κάθε του πράξιν. Διαβάζοντας ἕνα τέτοιον βιβλίον, μὲ εἰς ἐξαίρετη ἐπιχειρηματολογία του, τὴν τελειωτικὴν κατάκτησιν τοῦ θέματός του, τὴν διεισδυτικὴν του φράσιν, ἰκανὴ ν' ἀποδίδει καὶ τὴς λεπτότερας ἀποχρώσεις τοῦ στοχασμοῦ καὶ τὴς πῶς ἀνάλαφρας τοῦ συναισθητήματος διαχυμάνσεις, ὁ ἀναγνώστης αἰσθάνεται πῶς πλούσιον, πῶς ἐλεύθερον καὶ πῶς αἰσιόδοξον τὸν εἶναι τὸν. Αἰσθάνεται ἀκόμα πὼς θαυμάσιον εἶναι ὁ κόσμος πού μᾶς περιτριγυρίζει, πὼς πλημμυρισμένη ἀπὸ ἀρμονίαν καὶ ἀπὸ νόησιν εἶναι ἡ ἡπαρξή, πὼς πολύτιμος εἶναι ὁ ἀγώνας τῆς γνώσεως, ἢ ὑπέρτατη εὐτυχία πού μᾶς ἀνεβάζει σιγά-σιγὰ ἀπὸ τὸ ἔσχατον σκαλοπάτι τῆς δημιουργίας ἐπὶ τὴν θεώρησιν τῶν αἰωνίων ἀξιών καὶ τῶν αἰωνίων δυνάμεων πού κυβερνοῦν τὴν ζωὴν, ἐπὶ τὴν κατάκτησιν τῆς θεϊκῆς οὐσίας, πού εἶναι σὲ ὅλα, καὶ τὰ πῶς ἀσημαντὰ καὶ τὰ πῶς ταπεινά, χυμῆν, καὶ ἔχει ἀξία καὶ ἐπὶ τὸ ἀπειροελάχιστον μόριον τῆς πέτρας καὶ ἐπὶ τὸ πολλοστημόριον τοῦ χρόνου, πού ἀνεπίστροφα περνᾷ. Στὴ μυστικὴ ἐπικυρότητα ψυχῶν, πού δένει τὸ συγγραφέα καὶ τὸ μεταφραστὴν κάτω ἀπὸ τὴν φωτεινὴν σκιά τοῦ μεγάλου ἀνθρώπου πού ὑπῆρξεν ὁ Γκαίτε, ἔρχεται καὶ ὁ ἀναγνώστης νὰ πάρει τὴν θέσιν του, πού εἶναι τόσο περισσώτερον ἀσφαλισμένη, ὅσο ἡ ψυχὴ του εἶναι περισσότερο προθυμῆ καὶ ἰκανὴ νὰ αἰσθανθεῖ τὸ μεθυστικὸν ἕλιγγον τοῦ ἀνεβάσματος ἐπὶ ἀπολυτρωτικὰ ὑψίπεδα τῆς δευτέρας πραγματικότητος, πού εἶναι καὶ ἡ «πραγματικὴ» πραγματικότης. Ὁ Γκαίτε, πού ξεκινάει ἀπὸ τὸν Πλωτῖνον καὶ τὸν Βαρούχ Σπινόζαν γιὰ νὰ φτάσει, σ' ἐν' ἀδιάκοπον «γίγνεσθαι», ὡς τὰ ὀλύμπια ἔφη μιᾶς συνολικῆς περὶ τοῦ κόσμου θεωρίας, τοῦ ὅσο καὶ ἂν δὲν ἀποτελεῖ ἐπιστημονικὰ ὀργανωμένον σύστημα, δὲ χάνει τίποτα ἀπὸ τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς, γίνεται, σὲ μιᾶ τέτοιαν περίπτωσιν, ἕνας ὑπέρροχος ὁδηγός μὲ τὴν γοητεία τοῦ ποιητικοῦ

του λόγου, ὅπου ὁράματα καὶ σύμβολα λαμποκοποῦν σὲ κρυστάλλινη αἰθρία, ἀνυψώνει τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καθαρίζει ἀπὸ κάθε ταπεινότητα καὶ πεζότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, πλουτίζοντας καὶ τὴ ζωὴ τούτη μ' ἓνα ὑπέρτερο νόημα. Νομίζω πῶς εἰν' ἔδω ἡ κατάλληλη περίστασις νὰ εὐχηθῶ νὰ διαβάσουν τὸ πολυτίμο αὐτὸ βιβλίον ὅσα τὸ δυνατόν περισσότεροι ἀπὸ τοὺς νεώτερος, πού ἀποκοτοῦν καὶ τὴ γνώσῃ καὶ τὴν πείρα τῆς ζωῆς πρὶν ἀκόμη μάθουν νὰ συλλαβίσουν, πού γράφουν ποιήματα χωρὶς νὰ αἰσθάνονται τί εἶναι ἡ ποίηση, πού μιλοῦν ἀξιωματικὰ γιὰ ὅλα καὶ γιὰ ὅλους. Σὰ δοῦν τὸν τεράστιον ἐσωτερικὸν ἀγῶνα τοῦ Γκαίτε, θὰ καταλάβουν καλύτερα πόσο ἡ ἔκφρασις πηγάζει ἀπὸ ἐσωτερικὴ κατάκτησις, ἀπὸ ἀδιαιρέτη θησαυρὸν, δοκιμασμένον σὲ πολυφλόγο καμίνι, καὶ πόσο ὁ λόγος βρῖσκει τὴ δύναμίν του καὶ τὴν ἀγνείαν του, μονάχα σὰν ἀνταποκρίνεται σὲ μετὰ καὶ κόνια βιώματα. «Ὁ Γκαίτε ὡς γέροντος» εἶναι μιὰ ἐξαιρετικὴ ταξινομήσις διεισδυτικῶν παρατηρήσεων μὲ τὴ βοήθειαν τῆς ὁ Σπράγγερ στεφανώνει καὶ ἐπικυρτώνει τὴν ἐρμηνείαν του τῆς ζωομορφίας τοῦ Γκαίτε· βρῖσκει ἀκόμα τὴν ἀφορητὴν καὶ προσφέρει στὸν ἀναγνώστη του ἓνα σπουδὸ πληροφορίας γιὰ τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν τοῦ ποιητῆ, — πληροφορίας πού ἱκανοποιοῦν τὴν ἐνοχὴ περιέργειαν, μὰ καὶ κατορθώνουν ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά νὰ φέρουν τὸ Γκαίτε πλησιέστερά μας καὶ νὰ μᾶς τὸν κάνουν οἰκειότερον. Ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ μεγαλύτερῳ τμήματι τοῦ βιβλίου ὁ στοχασμὸς μας παρακολουθεῖ διασπασμένον τὸ ἐπίπονον, μὰ καὶ τόσο σοφῶ λογαριασμένον ἀνέβασμα μιᾶς μεγάλης ψυχῆς ἀπὸ συλλογισμὸν σὲ συλλογισμὸν ἴσαμε τὴ στερεὰ κατάκτησις τῆς ἁρμονικῆς, φωτεινῆς καὶ κεντρικῆς γνώσεως καὶ νομίζει πῶς βρῖσκεται ἀντίκρουσιν σὲ μιὰ πλούσιαν δέσιμν θεοῦ φωτός, στὸ τρίτον μέρος του ξαναγεωμετρῶν τὸν ἀνθρώπου καὶ στίς μικροσυνήθειαις τῆς ἰδιωτικῆς του ζωῆς, γιὰ νὰ αἰσθανθῆι καλύτερα ὅχι τὴ ματαιότητα τοῦ κόσμου τούτου, μὰ τὴν ὑπέρροχον ἀξίαν τῆς ὑπάρξεως. Γιατί αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἀνθρώπος, πού τώρα μετράει μὲ τὸ διαβήτη τοῦ πιδ φιλάργυρον ὑπολογισμοῦ τίς ὄρας τῶν τελευταίων του χρόνων, εἶναι ἐκεῖνος, πού σ' ἓνα κεφάλαιον προτιήτερα ἀνασυγκρότησε μέσα του τὸ σύμπαν. Ὁ Γκαίτε, ἓνας ἐρραστής τῆς ὑλικῆς ζωῆς, μὰ ὅχι ἓνας κοινὸς «viveur», δὲν ξεχώριζε τὸν κόσμον τῶν καθημερινῶν πραγμάτων ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν θεϊκῶν πραγματώσεων· κ' εἶχε τὴ μοναδικὴν εὐτυχίαν νὰ αἰσθάνεται τὸν ἀντίλαλον τῆς θείας ἁρμονίας καὶ τὸ ἀπαλότερον φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ γέρικα δέντρα τῶν δρυμῶν τοῦ τόπου του καὶ στὸν σπαρακτικώτερον στεναγμὸν μιᾶς πονεμένης ἀνθρώπινης καρδιάς. Αὐτὸ τὸ τεράστιον χωνευτήριον, πού ὑπῆρξεν ὁ νοῦς του, ὅπου φύσις, τέχνη, ἐπιστήμη, φιλοσοφία, συναίσθημα, ὁ κόσμος τῶν ὑλικῶν ἀντικειμένων καὶ ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν, ἡ περισυλλογὴ καὶ τὸ πάθος, ἡ ἐνοχὴ καὶ ἡ ἀπολύτρωσις, βρῆκαν τὴ σημασίαν τους καὶ τὴν ταιριαστέην τους τοποθέτησις, δὲν εἶναι κατὰ πῶς μὲν νὰ προσπεράσει ἀδιάφορη ἢ σημερινὴ γενεά. Ὁ κ. Λούβαρις νομίζω πῶς μᾶς προσφέρει μιὰ πο-

λύτιμη ὑπηρεσίαν, ἓνα καθαρὸν ἀγνιστικὸν τῆς ψυχῆς, μεταφράζοντας ἓνα βιβλίον πού δὲν ἔχει ἄλλο σκοπὸν ἀπὸ τὸ νὰ μᾶς φέρει πλησιέστερα σὲ μιάν ἀπὸ τίς μεγαλύτερας προσωπικότητες τῶν αἰώνων, σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς «αἰωνίους συντρόφους» μας, καθὼς ὠνόμασε τοὺς ὑπέρροχους ἀνθρώπους ὁ Μερζεκόφσκη.

I. M. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Μιχ. Ἀργυροπούλου: «Γκιουλιτάν τοῦ Σααντῆ».

Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι ὁ καρπὸς ἑνὸς ἀπεριόριστου θαυμασμοῦ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς πολυχρόνου μόχθου. Καὶ θὰ ἔλεγα ἀκόμα ὅτι εἶναι τὸ ἔργο μιᾶς ὁλόκληρης ζωῆς, ἂν ἤμουν βέβαιος ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτὸς μποροῦσε νὰ μείνῃ ἀσχετος μὲ τὴν ἄλλη ἐργασίαν τοῦ κ. Μιχ. Ἀργυροπούλου καὶ νὰ μὴν τῆς προσθέσῃ ἄλλὰ καὶ νὰ μὴν τῆς ἀφαιρέσῃ τίποτα. Σαρανταπέντε ὁλόκληρον χρόνιον ὁ κ. Ἀργυροπούλου ἔκαμε τίς δοκιμῆς του στὰ κείμενα τοῦ Πέρση ποιητῆ, προσπάθησε νὰ τὸν πλησιάσῃ μὲ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἐφόδια πού τοῦ ἔδινε ἡ στενὴ γνωριμίαν του μὲ τὴν Ἀνατολήν, δὲ στάθηκε στίς λέξεις τῶν στίχων του ἀλλὰ πέρασε στὸ ἀνατολίτικον πνεῦμα τους, δὲ θέλησε νὰ κάμῃ μιὰ μετάφρασις, ἔστι καὶ λογοτεχνικὴ κ' εὐσυνείδητη, μὰ κατὰ περισσύτερον καὶ σπουδαιότερον, μιὰ μετάγγισις, ὅπως λέει στὸν πρόλογόν του, μιὰ μετουσίωσις. Εἶναι φανερὸν ὅτι σκοπὸς του δὲν ἦταν νὰ μεταφέρῃ στὴ γλῶσσάν μας μερικὰ τραγούδια. Ζήτησε, μὲ ὑπομονήν, μὲ μέθοδον καὶ προπάντων μὲ τὸ ζῆλον ἐκεῖνον πού ἀνάβει ἢ συναίσθησις ὅτι δὲν κάνουμε μηχανικὴ ἀλλὰ δημιουργικὴ ἐργασίαν, ζήτησε νὰ μᾶς γνωρίσῃ ἓναν ἄλλον κόσμον, τὸν κόσμον ἑνὸς ποιητῆ ἄλλης, μακρυνῆς ἐποχῆς, κ' ἐνὸς λαοῦ μὲ διαφορετικὴν νοσηριότητα, ἐργάστηκε γιὰ νὰ μᾶς φέρῃ πολὺ κοντὰ στοὺς παλαιούς μιᾶς μεγάλης καρδιάς, πού τραγουδῆσε μὲ πάθος τὸν ἔρωτα, καὶ στὴ σοφίαν ἑνὸς γεροῦ μυαλοῦ, πού σκέφτηκε πολὺ, πάρα πολὺ, πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια, — ὁ Σααντῆ γεννήθηκε στὰ 1184 μ. Χ. καὶ πέθανε στὰ 1291, — πού εἶδε σὲ δύσκολες στιγμῆς τὸν ἀνθρώπου, τὸν ἔκρινε αὐστηρὰ ἀλλὰ καὶ τὸν συμπόνεσε, πού κατὰφερε νὰ ξεχωρίσῃ τίς κυρίαρχας γραμμῆς τῆς ζωῆς καὶ τίς παρουσίασε μὲ τὴν ἀπλότητα ἐκεῖνη πού εἶναι ὁ ἐκφραστικὸς τρόπος καὶ τὸ χαρακτηριστικώτερον γνώρισμα τῶν ὠρμων καὶ τῶν πολυπειρῶν, πού ἔχουν νὰ ποῦν πολλὰ καὶ οὐσιαστικὰ καὶ δὲ χρησιμοποιοῦν μιὰ λέξιν ἂν δὲ μποροῦν νὰ τὴ γεμίσουν μὲ ἀξιόλογον νόημα. Καὶ ὅταν φιλοσοφῆ, καὶ ὅταν τραγουδᾷ τὴ φύσιν ἢ τὸν ἔρωτα, καὶ ὅταν ἠθικολογῆ, καὶ ὅταν σατυρίζῃ, καὶ ὅταν χάνεται εἰς ἀκαθόριστους ἀναζητήσεις τῆς μυστικιστικῆς του διαθέσεως, ὁ Σααντῆ δὲν εἶναι ὁ ποιητῆς πού ἔχει νὰ πῆ φλυαρίες. Θὰ προσφέρῃ πάντα στὸν ἀναγνώστην του μιὰ προσωπικὴν του σκέψιν ἢ θὰ τοῦ παρουσιάσῃ ἀνανεωμένα γνωστά καὶ συνηθισμένα πράγματα, θὰ ξεκινήσῃ ἀπὸ μικρὰ καὶ ἀσήμαντα γεγονότα γιὰ νὰ φτάσῃ